

نکته

ناصر چمنی

فعال حوزه کار

سید معیشت

مبنای تعیین مزد باشد

در هر جامعه‌ای، خط فقر باید ملاکی برای تعیین دستمزد باشد. زمانی که قانونگذار در دهه ۶۰، ماده (۴۱) و تبصره (۲) این ماده قانونی را تصویب کرد به این معنا است که وقتی تورم به صورت رسمی در کشور اعلام می‌شود، اگر با جبران آن در تعیین مزد، کارگر امکان تأمین معیشت خانوار خود را نداشته باشد و در این راستا خط فقر ملاک قرار نگیرد ما از مؤلفه‌های قانونی ملاک تعیین مزد در قانون کار فاصله گرفته‌ایم.

در واقع قانونگذار با تبیین تبصره (۲) ماده (۴۱) قانون کار دست تصمیم‌گیرندگان دستمزد را برای همخوانی و ایجاد تناسب بین شرایط تورم، خط فقر و میزان دستمزد باز گذاشته و انتظار می‌رود که تصمیم‌سازان در تعیین دستمزد سال ۱۴۰۱ کارگران به گونه‌ای عمل کنند که امکان تأمین معیشت خانوار کارگری برای طول یک ماه توسط مزد کارگر وجود داشته باشد. در سالیان گذشته برای جبران شرایط تورمی در کشور برای تعیین دستمزد پانگه به میزان تورم رسمی اعلامی، درصدی بالاتر از آن برای دستمزد مورد استناد قرار می‌گرفت که می‌توان گفت به عنوان یک رویه مناسب بخشی از هزینه‌های تورمی تحمیل شده به کارگران را پوشش می‌داد. در طول دهه‌های اخیر در تعیین دستمزد نیروی کار به تبصره (۲) ماده (۴۱) در استناد به شاخص تورم توجه چندانی نشده و تلاش نمایندگان کارگری و تشکلات کارگران در راستای اجرای قانون کار بر این نکته تأکید داشته است. در حال حاضر اذعان مرکز آمار و دیگر مراکزی که در تعیین خط فقر بر اساس شاخص‌های موجود در اقتصاد نقش دارند این است که خط فقر در کشور در حدود ۱۱ میلیون تومان است؛ بر اساس این مهم، دستمزد عادلانه در واقع وزی است که زیر خط فقر نباشد.

با تأکیدات وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی بر اجرای قانون کار؛ به خصوص در تعیین دستمزد کارگران، انتظار این است که شورایی عالی کار در تعیین مزد سال ۱۴۰۱ روشمندتر از گذشته عمل کرده و شرایط بهتری را برای نیروی کار رقم زند. کمیته دستمزد با برگزاری جلسات مختلف با حضور نمایندگان جامعه کارگری، کارفرمایی و دولت در حال استخراج رقم سید معیشت خانوار کارگری هستند که به طور طبیعی تا بهمن‌ماه انجام خواهد شد که آخرین افزایش‌ها در شاخص‌های خوراکی و مواد اولیه مورد نیاز جامعه کارگری اعمال خواهد شد که امیدواریم منجر به تعیین سید معیشت عادلانه شود. امیدواریم در تعیین دستمزد سال آینده، مؤلفه‌های تورم اعلامی از طرف مرکز آمار ایران و سید معیشت خانوار کارگری مورد استناد قرار گیرد که موجبات تصویب دستمزد عادلانه فراهم شود.

گزارش

دست‌اندر کاران تولید گوشت قرمز در کشور بر این باورند که طی سال‌های اخیر میزان مصرف گوشت قرمز در ایران کاهش ۵۰ درصدی داشته است. در روزهای اخیر نیز روند افزایشی قیمت‌ها همچنان ادامه دارد. کاهش مصرف گوشت قرمز در سید خانوار بدون شک دارای تبعاتی برای سلامت جامعه خواهد بود و افت کیفیت زندگی و سلامت در کشور، هزینه‌هایی را برای نهادهای خدماتی نظیر تأمین اجتماعی ایجاد خواهد کرد. برای مقابله با اثرات سوء حذف گوشت قرمز از سبد خانوار، لازم است بدانیم که چرا قیمت این محصول رو به افزایش است. اگر چه برخی بر این باورند که صادرات دام زنده از ایران زمینه‌گران شدن گوشت را فراهم کرده، اما تولیدکنندگان نظر دیگری دارند و معتقدند صادرات دام زنده تأثیر چشمگیری در قیمت‌ها ندارد. علیرضا آقاشاهی مسئول بخش تحقیقات تغذیه مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور نیز در گفت‌وگو با آتی‌نو تأکید می‌کند که خشکسالی و تغذیه دستی به همراه افزایش قیمت نهادهای دامی زمینه رشد قیمت گوشت قرمز را فراهم کرده؛ زیرا ۷۰ درصد هزینه‌های تولید در بخش دامپروزی به قیمت نهاده‌ها مربوط می‌شود. او می‌گوید تنها راه کاهش قیمت گوشت، حذف دلان از زنجیره توزیع است و این مسأله به میزان ۲۰ درصد در کاهش قیمت عرضه این محصول تأثیر گذار خواهد بود.

شمشیر دولبه بوده و هست؛ زیرا کمک کرد دام‌هایی که نمی‌توانیم تغذیه کنیم، راز کشور خارج کنیم و فشار روی بحث نهاده‌ها کم شود، اما این تصمیم یک تأثیر جزئی هم روی قیمت گوشت داشت. البته این تأثیر در مقابل سایر عوامل تأثیر گذار از جمله قیمت خوراک بسیار کمتر بود.

آقاشاهی می‌گوید: «در هر برهه زمانی، قیمتی که محصول از دامدار خریداری می‌شود با نرخی که به دست مصرف‌کننده می‌رسد، متفاوت است. البته بسیاری از محصولات بخش کشاورزی دچار چنین معضلی هستند. واسطه‌ها و دلال‌هایی که در این میان هستند، گاهی تا حد سودی که به نصیب دامدار می‌شود و حتی دو یا چند برابر آن، سود می‌برند. اگر بتوانیم در نظام عرضه گوشت قرمز تغییر ایجاد کنیم و آن را مستقیم به دست مصرف‌کننده برسانیم، قیمت‌ها تا حدود ۲۰ درصد کاهش می‌یابد.»

او اضافه می‌کند: «زمانی بحث بر سر این بود که عرضه در فضای مجازی انجام شود و لینک مستقیم بین تولیدکننده و مصرف‌کننده ایجاد شود که می‌تواند مؤثر باشد. در مقطعی دیگر هم ساختاری تحت عنوان تعاونی‌های روستایی و عشایری تعریف شده بود که فلسفه وجودی‌شان حلقه واسط بین تولیدکننده و مصرف‌کننده بود، اما در یک برهه طولانی کلا فروشگاه‌های تعاونی روستایی و عشایری به ورطه فراموشی سپرده شد. این فروشگاه‌های بزرگ به رغم اینکه دولتی بودند برای اهداف دیگر اجاره داده شدند. بعدها متوجه شدند که تعطیلی این واحدها اشتباه بود و نسبت به احیای آن اقدام شد، اما هنوز این مراکز جایگاه خود را پیدا نکرده‌اند.»

افزایش حاشیه سود دامدار با عرضه مستقیم

به گفته مسئول بخش تحقیقات تغذیه مؤسسه تحقیقات علوم دامی اگر به هر طریقی گوشت را مستقیم به دست مصرف‌کننده برسانیم، حاشیه سود دامدار بیشتر خواهد شد. او ادامه می‌دهد: «در حال حاضر قسمت عمده فعالیت تعاونی‌های روستایی متمرکز بر تأمین نهاده‌ها شده و این مجموعه‌ها حد واسط بین دولت و دامداران قرار گرفته‌اند؛ اگر چه این فعالیت اقدام خوبی است، اما کافی نیست. اکنون تعاونی‌های روستایی در یک سر زنجیره تولید که سود خوبی دارد، ورود پیدا کرده‌اند، باید این مجموعه‌ها به آن سوی دیگر زنجیره تولید یعنی بخش عرضه گوشت هم ورود پیدا کنند. به عبارتی به زنجیره تولید گوشت قرمز توجه شود.» آقاشاهی اضافه می‌کند: «نکته مهم دیگر اینکه توجه به بهره‌وری در امر تولید گوشت قرمز بسیار ضروری است. بیش از ۴۰ درصد گوشت قرمز در واحدهایی تولید می‌شود که از نظر ضریب مکانیزاسیوم و نفوذ دانش فنی در سطح پایینی قرار دارند و لازم است در خصوص مدیریت تغذیه و تولید در این بخش تحولی صورت گیرد. این تحول حتی با مصرف همین نهاده‌های فعلی می‌تواند تأثیر شگرفی بر تولید گوشت قرمز، عرضه بیشتر و در نتیجه متعادل شدن قیمت بدون تأثیر بر سود دامدار را داشته باشد.»

عوامل، خشکسالی است! حدود ۴۰ درصد گوشت قرمز مورد نیاز جامعه توسط گوسفند و بز تولید می‌شود. گوسفند داشتی وابسته به مرتع است و این یعنی تولید گوشت گوسفند به شرایط اقلیمی وابسته است.» مسئول بخش تحقیقات تغذیه مؤسسه تحقیقات علوم دامی می‌گوید: «گوسفند داشتی - یا همان میش مولد- خوراکش عمدتاً وابسته به مرتع است. این میش بره تولید می‌کند و بره‌ها به سیستم پرواربندی هدایت می‌شوند. در سال‌های ترسالی، خوراک میش داشتی از طریق مرتع و پس‌چر تأمین می‌شد. امسال به دلیل خشکسالی، مراتع یک مقدار کم‌بازده شده‌اند، حتی سطح زیر کشت یکسری محصولات مانند گندم دیم و غیره به دلیل کاهش بارندگی کم شده است، در نتیجه میزان پس‌چرها هم کم شده است و خوراک برای دام مولد کم شده است.»

آقاشاهی ادامه می‌دهد: «در سال جاری دامداران مجبور به تغذیه دستی دام مولد شده‌اند که این مسأله زمینه‌افزایش قیمت را فراهم کرده است. قبلاً اگر سهم عمده خوراک دام مولد را مرتع و پس‌چر تأمین می‌کرد، امسال سهم مرتع و پس‌چر کاهش یافته و دامداران به خرید کاه روی آورده‌اند. من در هیچ سالی ندیده‌ام که هر کیلو گرم کاه، ۵ هزار تومان قیمت داشته باشد. ما کاه را به عنوان یک ماده علوفه‌ای در حیره استفاده می‌کنیم اما این محصول صرفاً شکم پرکن است و خیلی ارزش غذایی بالایی ندارد. عرضه نامتقارن و افزایش تقاضا، باعث افزایش قیمت این نهاده و تأثیر بر قیمت نهایی گوشت شده است.»

او بیان می‌کند: «در سیستم تولید و پرواربندی، وقتی بره‌ها در اسفند و فروردین‌ماه به دنیا می‌آیند، به تدریج از شیر گرفته می‌شوند. بعد که بره توان خوردن علوفه پیدا کرد، دامداران آنها را تا شهر یورماه به مزارع می‌برند تا پس‌چر مزرعه استفاده کنند. امسال به دلیل خشکسالی، تغذیه بره‌ها نیز دستی شده است. در سال‌های قبل، بره‌ها تا رشد کنند و اصطلاحاً اسکلت پُر کنند، تغذیه از مراتع و پس‌چرها را انجام می‌دادند که این روند به دلیل خشکسالی کوتاه و متوقف شده است. امسال سهم بسیار عمده‌ای از علوفه‌ای که از طریق پس‌چر و مراتع تأمین می‌شد به خوراک دستی یعنی اونجه و کسنتانتره تبدیل شده و دامدار مجبور است تا قبل از ورود به مرحله پرواربندی از تغذیه دستی استفاده کند. این مسأله بر هزینه‌های تولید اثر گذار است.»

مسئول بخش تحقیقات تغذیه مؤسسه تحقیقات علوم دامی می‌گوید: «ما در تأمین نهاده‌هایی مانند ذرت، سبویا یا جو می‌توانیم از واردات استفاده کنیم، اما از آنجا که وزن مخصوص علوفه خشک پایین است، امکان واردات علوفه شامل یونجه، کاه و کلش را از خارج نداریم؛ زیرا واردات آن فوق‌العاده گران تمام می‌شود. البته تلاش‌هایی شد که از روسیه و اسپانیا علوفه وارد شود، اما این تلاش‌ها هم به دلیل کرایه حمل بالا، بی‌نتیجه باقی ماند.»

او درباره اثر صادرات دام زنده بر قیمت گوشت قرمز عنوان می‌کند: «با توجه به بحث کم‌ارزش شدن پول ملی ما، یک زمانی بحث قاچاق دام مطرح شد. بعد موضوع صادرات پیش آمد. صادرات دام زنده یک

ماه ۱۲ کیلو گرم می‌شود. با در نظر گرفتن قیمت ۱۴۰ هزار تومانی برای هر کیلو گرم گوشت، یک کارگر باید یک میلیون و ۶۸۰ هزار تومان از حقوق خود را صرف پرداخت قیمت گوشت کند. به این ترتیب هر ماه باید نزدیک به ۴۰ درصد حقوق یک کارگر برای خوردن یک وعده غذایی گوشتی صرف شود. این در حالی است که گوشت به تنهایی غذای خانواده نیست و در سفره در کنار گوشت برنج، نان و دیگر مواد غذایی هم استفاده می‌شود، با این حساب و کتاب ساده و با در نظر گرفتن سایر هزینه‌های خانوار نظیر هزینه‌های درمانی، پوشاک، اجاره‌بهای مسکن و غیره می‌توان فهمید که خانوارها برای ایجاد تعادل در سبد هزینه‌های خود گوشت گران‌راز مواد غذایی خود حذف کرده‌اند. حذف این ماده غذایی بدون شک بر سلامت جامعه اثر گذار خواهد بود و به اعتقاد کارشناسان، حتی می‌تواند روی هزینه‌های درمانی هم مؤثر واقع شود. به این ترتیب با حذف گوشت، هزینه‌های تحمیلی به مجموعه‌های خدماتی نظیر تأمین اجتماعی هم افزایش خواهد یافت.

صادرات دام زنده عامل افزایش قیمت نیست

با توجه به هزینه‌های مترتب بر نظام سلامت کشور، بسیار اهمیت دارد که بدانیم چگونه می‌توان قیمت گوشت را کنترل کرده و آن را به سبد خانوار اضافه کنیم تا با این شیوه و انجام اقدامات پیشگیرانه، هزینه‌های سازمان‌های خدماتی نظیر تأمین اجتماعی را کاهش دهیم. در روزهای اخیر مباحثی در زمینه اثر صادرات دام زنده بر قیمت گوشت در رسانه‌های مختلف مطرح و منجر به تصمیم دولت برای توقف صادرات دام زنده شد؛ اما افشین دادرسی رئیس اتحادیه دام پرورش‌دهندگان گفت‌وگو با خبرگزاری مهر، ادعاهای مطرح شده در زمینه اثر صادرات دام زنده بر قیمت گوشت را رد می‌کند. او با اشاره به ممنوعیت صادرات دام زنده در دو هفته اخیر، اضافه می‌کند: «قیمت دام زنده طی حدود ۴۵ روز گذشته ۳ تا ۴ هزار تومان افزایش یافته، اما توزیع کنندگان گوشت در بازار مدعی شدند که در این مدت قیمت گوشت روزانه ۳ هزار تومان بالا رفته است. بنابراین به وضوح می‌توان دید که افزایش قیمت گوشت هیچ ربطی به صادرات ندارد و مربوط به کسانی است که بازار عرضه گوشت را در اختیار دارند.»

چه عواملی بر قیمت گوشت تأثیر گذار است؟

در رابطه با افزایش قیمت گوشت قرمز در بازار، علیرضا آقاشاهی مسئول بخش تحقیقات تغذیه مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور گفت‌وگو کردیم. او به آتی‌نو عنوان می‌کند: «قیمت گوشت مثل هر محصول دیگری تابع یکسری عوامل است. حدود ۷۰ درصد هزینه تولید را خوراک دام تشکیل می‌دهد. طبیعی است که هر عاملی روی قیمت خوراک دام اثر بگذارد، روی قیمت محصول هم تأثیر گذار خواهد بود. امسال یکسری شرایط خاصی علاوه بر اینها حاکم شد که منجر به افزایش قیمت گوشت شد.»

این مقام مسئول اضافه می‌کند: «یکی از مهمترین

قیمت گوشت قرمز طی هفته‌های گذشته روندی صعودی به خود گرفته و همچنان این روند ادامه دارد. بر اساس گزارش خبرگزاری مهر - و در زمان تنظیم این گزارش - قیمت هر کیلو گرم شقه گوسفندی بین ۱۴۰ تا ۱۴۸ هزار تومان، راسته گوسفندی بین ۱۴۵ تا ۱۴۸ هزار تومان، سردست گوسفندی بین ۱۳۹ تا ۱۴۸ هزار تومان، ران گوسفندی بین ۱۶۰ تا ۱۷۹ هزار تومان و ران گوساله بین ۱۶۵ تا ۱۷۹ هزار تومان است. در گذشته فعالان بازار، مطرح‌شدن مباحث مبنی بر حذف ارز ۴ هزار و ۲۰۰ تومانی در هفته‌های گذشته منجر به این افزایش قیمت شده و با وجود اینکه مسئولان دولتی حذف ارز ۴ هزار و ۲۰۰ تومانی را تذکیر کردند هنوز بازار گوشت به تعادل نرسیده است.

کاهش ۵۰ درصدی سرانه مصرف گوشت قرمز در ایران

در چنین شرایطی مباحث متفاوتی درباره سرانه مصرف گوشت قرمز در ایران هم مطرح می‌شود. فرشاد مؤمنی در نشست «تورم ساختاری در اقتصاد ایران؛ ریشه‌ها و راه‌حل‌ها» مطرح می‌کند: «با آشنه‌روندان گرمی و حکومتگران می‌دانند که در بدترین سال‌های جنگ و بر اساس گزارش‌های رسمی بانک مرکزی و مرکز آمار ایران، خانواده‌های این کشور سالانه ۱۲۲ کیلو گوشت قرمز مصرف کرده‌اند و این میزان الان به ۷۲ کیلو گرم رسیده است؟»

بر اساس آماری که این اقتصاددان ارائه می‌کند، هر خانوار ایرانی در زمان جنگ در یک ماه کمی بیش از ۱۰ کیلو گرم گوشت مصرف کرده، اما حالا این رقم به ۶ کیلو گرم رسیده است. بنابراین بر اساس آماری که او ارائه می‌دهد، سرانه مصرف گوشت قرمز در ایران طی سه دهه به میزان ۴۰ درصد کاهش یافته، اما مدیرعامل اتحادیه مرکزی دام سبک کشور معتقد است که مصرف سرانه گوشت در کشور از ۱۲ کیلو گرم در سال به ۶ کیلو گرم رسیده و به عبارتی با ۵۰ درصد کاهش مصرف مواجه شده است.

افشین صدر دادرسی، مدیرعامل اتحادیه مرکزی دام سبک کشور در صداوسیما این مطلب را اعلام و دلیل آن را اقدام دامدار به کشتار دام‌های مولد معرفی می‌کند.

او می‌گوید: «توان دامدار برای نگهداری دام (سبک و سنجین) کاهش یافته و نظام توزیع در کشور دلال محور است.»

صرف ۴۰ درصد حقوق برای یک وعده غذای گوشتی

برای اینکه بدانیم چرا سرانه گوشت قرمز در ایران به شدت کاهش یافته، نیاز به یک حساب سرانگشتی داریم. بر اساس اعلام مراکز رسمی، حقوق و مزایای یک کارگر متأهل با دو فرزند ۴ میلیون و ۲۴۰ هزار تومان است. اگر میانگین قیمت هر کیلو گرم گوشت قرمز در بازار را ۱۴۰ هزار تومان در نظر بگیریم، با حقوق پایه کارگر تقریباً ۳۰ کیلو گرم گوشت در هر ماه می‌توان خرید. حال فرض کنیم که هر خانوار چهار نفره در روز، یک وعده غذایی گوشتی مصرف کند، به این ترتیب، این خانواده روزانه ۴۰۰ گرم گوشت نیاز دارد که در

لیلامر گن

روزنامه‌نگار

مادر تأمین نهاده‌هایی مانند ذرت، سبویا یا جو می‌توانیم از واردات استفاده کنیم، اما از آنجا که وزن مخصوص علوفه خشک پایین است، امکان واردات علوفه شامل یونجه، کاه و کلش را از خارج نداریم